

Морозенко

Автор:

Панас Мирний

Морозенко

Панас Мирний

ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ #1

«Морозенко» Панаса Мирного – оповідання про хлопчика, який у лютий мороз відправився до хрещеного батька посипати на Новий рік, аби щось дістати істівного для родини, і змерз***. Проблема селянської бідноти гостро звучить у творі, перу автора належать й інші оповідання, зокрема, «Як ведеться, так і живеться», «Серед степів» тощо.

Панас Мирний

МОРОЗЕНКО

I

– Спи, Пилипку, спи! Он чуеш, яке надворі схопилося! Гуркоче, гуде та вие... Розгулявся Морозенко! Нема спокою старому дідузі: аж пищить усе, а він, немилосердий; давить... Знаеш Оленчиного Андрійка? Вкусив бідного за пальчик, аж ногтик побілів, пучка опухла. Тепер мати його і вовтузиться з ним: не знає, сердешна, яку йому пораду дати. Почне одтірать – Андрійко плаче: пальчик болить; давай хукати, одігрівати, а хлоп'я ще дужче займається... А все через те, що не слухав матері. Мати казала йому: не ходи, синку, надвір – Морозенко лютує! – а він не послухав, пішов. От і вкусив його Морозенко за пальчик. А тепер

обом лихо: Андрійкові лихо – пальчик болить, а матері друге – Андрійко нездужа!

Так звечора на Меланки казала Катря Зайчиха своєму семилітньому синові Пилипкові, забившись з ним від страшеного холоду аж за комин, у самий теплий куточок печі.

Було ще не пізно – тільки починало смеркати, а Катря вже зовсім на піч забралася, не знати від кого й задля чого сінешні двері закрутила, хатні заціпнула, сняла невеличкий каганчик з полиці, засвітила й мерщій побралася з сином на піч, захопивши й світло з собою.

Череп'яний каганчик, що вилупила його Катря з розбитого кашника, з каплею рижієвої олії ка дні, ледве блимав у темному кутку своєю сизою горошиною на кінці гноі; пузатий коган заслоняв той підсліпий світ від хатнього мороку; на печі хоч сякий-такий світ борюкався з темнотою; зате хату окривали непроглядні пагорби... Видно, світ неохочий заглядати в темні пристановища, де ховаються злидні від холоду! Та й що там було освічувати! Хатні голі стіни – полупані, мороз повиступав па їх сизим інеем; чорні двері розмалював він білими візерунками, а па шиках повимуровував цілі барани криги; тала та крига помалу спускалася по стінах аж до долівки чорними потьоками... В кутку лід божницею замість стола стояла узесенька примостка на чотирьох паколах, убитих в землю. Не лежало на тій примостці, як у добрих людей буває, ні хліба шматочка, ні солі дрібочка; на двох голих дошках тієї примостки чорніли тільки дірки, де були колись сучки, що повигнивали та повипадали. А вгорі з кутка виглядав невеличкий образ – не знать, святого чи святої, бо на йому малюнок потемнів, позлущувався, одні тільки чорні очі сумно визирали з пожовклого обличчя, немов скаржилися на холод та голод, що доводилося терпіти хазяінам хати... А насупроти столу, між череватою пічкою й другою стіною, притулився піл з чотирьох тоненьких драничок, таких хистких, що вони хиталися та вгиналися й тоді, як хто до їх підходив, немов перестерігали не накладувати на їх нічого, щоб, бува, не проломилися. Та на їх і не лежало нічого – пустісінькі та голісінькі, як і та гола та дебела жердка, що висіла в кутку над полом. І навіщо її там привішено? Удень, правда, на їй бовталосся лихе ряденце, а на ніч вона зоставалася голою дровенякою, причепленою наче на те, що коли кому заманеться, було б де повіситись. І диво дивне! – як се Катрі ніколи не западала така лиха думка, коли кругом неї було таке убожество непроглядне, нужда та недостача безмірні, холодні та голодні злидні.

Одначе то б було ще дивніше, якби в Катриній голові заклюнулась така чорна думка вночі на Меланки, якраз перед Василем! Всякому звісно, що в ту ніч старий рік кінчається, а новий починається. На віки вічні старий зникає, занесе з собою і добре й лихе, приховає пережите й перемучене і стражданням закручене; а коли що й зоставить у людській схованці-споминці, то все ж то буде не кипуче життя-страждання, а тільки спогадка про його, не живе в'їдливе лихо, а тільки його холодна облуда. Натомість Новий рік прийде, нові надії принесе з собою, а за ними, може, хоч невелику крихітку щастя. Та багатому багато його треба, а бідному й то гаразд, коли буде що на завтра кусати, буде чим забезпечитись від холоду!

У Катрі всі ті запаси якраз на Меланки вийшли. Ще з осені вона з ними тяглася та держалася, скупилася і хлібом, і топливом, думала перехопитись через зиму. Та ба! Об різдві вона побачила, що не тільки через зиму, а хоч би через святки перехопитись... «Тільки б через святки! – дума. – А там робоча пора настане. У багатих людей назбирається немало чорної одежі, поношеного білля, треба його попрали. Піду до кого, або хто покличе – може, хоч на хліб перепаде! А може, в кого трісочок або кізячків випрошу, буде чим у хаті прокурити. Так і перетягну через зиму, – аби через свята!».

І ось сьогодні вдень Катря послідню мисочку борошенця витрусила, щоб спекти сяку-таку перепечайку, послідне полінце спалила, щоб спекти її, послідній бурячок у борщ покришила, послідню пучку солі в його вкинула... «Очистилася! Зовсім очистилась. Назавтра хоч і в рай святий, то чиста!» – думала Катря, пораючись біля печі.

Поки серед череню лежало трухле полінце, дожидаючи підпалу, Катря була ніби покійна. Правда, чорні думки й тоді вже снували по її обличчю, нерадісно світили карими очима. А як вона запалила останне полінце, як огненні язики охопили його кругом, то їй здалося, буцімто її серце горить-палає. А як почав борщ укипати, то в її серці такі кип'ятки піднялися, що як вона не кріпилася, а не видержала...

– Пилипку! Синочку мій! Що ми будемо завтра їсти! – скрикнула вона, і гарячою течією гірких сліз полилися ті кип'ятки з очей додола...

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купить: https://tellnovel.com/ru/mirniy_panas/morozenko

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купить](#)